शाम् ॥२॥ मध्ये लक्षणम् ॥३॥ अभितोऽर्धपुरुषयोश्च ॥४॥ सं° लक्षणम् । मध्यमात्पुरुषपञ्चमे ॥५॥ सं° मध्यमाल्लक्षणात्पुरुषपञ्चमे । अर्धे च ॥६॥ सं° पुरुषपञ्चमस्यार्धे । अनुपृष्ठामायम्य पाशयोः शङ्कू मध्ये ऽर्धपुरुषयोश्च ॥७॥ पाशाऽउन्मुच्यार्धपुरुषीययोः प्रतिमुच्य दक्षिणायम्य मध्यमे नितोदं करोति ॥ ८॥ सं° गर्तम् । उन्मुच्य पाशाविकं मध्यमे प्रतिमुच्य दक्षिणाधिनितोदमायम्य मध्यमे शङ्कुः ॥९॥ तस्मिन्पाशं प्रतिमुच्य पूर्वार्धे च दक्षिणायम्य मध्यमे शङ्कुः ॥१०॥ पश्चादर्धपुरुषे च ॥११॥ उन्मुच्य पूर्वार्धात्पश्चार्धे प्रतिमुच्य दक्षिणायम्य मध्यमे शङ्कुः ॥१२॥ अभितोऽर्धपुरुषयोश्च ॥१३॥ एवमुत्तरोऽन्तः ॥१४॥ दक्षिणे पार्श्वे पूर्ववदायम्य पञ्चमभागीये शङ्कुः ॥१५॥ तस्मिन्पाशं प्रतिमुच्य पूर्वे चार्धपुरुषीये पञ्चमभागीयार्धपुरुषीययोः संनिपात्य तस्मिञ्छङ्कुः ॥१६॥ एवं पश्चात् ॥१७॥ एवमुत्तरः पक्षः ॥१८॥ तथा पुङ्खं वितस्त्या ॥१९॥ इह्न्पक्षपुङ्खाप्ययेषु चतुरङ्गुलं-चतुरङ्गुलꣳ संकर्षति विकर्षत्यन्ते ॥२०॥ सं° यत्र पक्ष आत्मानमप्येति स पक्षाप्ययः एवं पुङ्खाप्ययः · अप्ययेषु पक्षयोः पुङ्खस्य च आत्मसंधिसमीपे चतुरङ्गुलं चत्वारि-चत्वार्यङ्गुलान्युभयोः पार्श्वयोः संकर्षयति[1] संकोचयति · तथा अन्ते पक्षपुङ्खप्रान्ते उभयोः पार्श्वयोः चतुरङ्गुलं विकर्षयति[2] विस्तारयति ।

पञ्चारत्निः पुरुषो दशपदो द्वादशाङ्गुलं पदं प्रक्रमस्त्रिपदः समविभक्तस्य ॥ २१॥ पञ्चारत्नयो यस्य सः · पञ्चभिररत्निभिः पुरुषः दशभिः पदैः पुरुषो द्वादशभिरङ्गुलैः पदम् इत्येवमर्थो न भवति इतः प्रागरत्न्यादीनां लक्षणस्यानुक्तत्वेनासिद्धत्वात् · अतश्चैवम् पुरुषस्य समविभक्तस्य यः पञ्चमो भागः सोऽरत्निः तस्य दशमो भागः पदम् पदस्य द्वादशो भागोऽङ्गुलम् त्रिभिः पदैरेकः प्रक्रमः[3] इति तु भवति पदस्य सिद्धत्वात् । परितत्य रज्ज्वा सहितं बहीरज्ज्वेकषष्टे शते परिश्रितो मिनोति ॥२२॥[4] रज्ज्वा पन्त्य सर्वतो वेष्टयित्वा रज्ज्वा बहिर्भागे सहितं रज्जुसंलग्नं यथा भवति तथा एकषष्ट्यधिके द्वे शते परि°ति ।

चतुर्णवतानि वा त्रीणि ॥२३॥ चतुर्णवत्यधिकानि त्रीणि शतानि ।

---

१) sic! २) sic! ३) see schol. at ४. ८. १२. ४) see schol. at २१. ३. ३३.